

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е

№ 3092

София, 18.10.2023 година

Върховният касационен съд на Република България, първо гражданско отделение, в закрито заседание на 19 септември две хиляди двадесет и трета година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: БОНКА ДЕЧЕВА
ЧЛЕНОВЕ: ВАНЯ АТАНАСОВА
АТАНАС КЕМАНОВ

изслуша докладваното от съдията БОНКА ДЕЧЕВА гр.дело № 530 /2023 година.

Производство по чл. 288 ГПК.

Образувано е по касационна жалба, подадена от Б. Т. Б. срещу решение № 1148 от 18.08.2022г. по гр.д.№ 1399/2022г. на Софийски апелативен съд в частта, с която е отменено решение № 260532 от 11.02.2022г, постановено по гр.д. № 7963/2019г на Софийския градски съд, в частта, с която Информационна агенция Блиц ЕООД е осъдено да заплати на Б. Т. Б. обезщетение за неимуществени вреди за сумата над 4 000 лв до 26 000 лв. и разноски над 753.00 лв и вместо това е отхвърлен иска, предявен на осн. чл.49 от ЗЗД от касатора против Информационна агенция Блиц ЕООД с ЕИК 204080210 за заплащане на обезщетение за претърпени неимуществени вреди от публикации в интернет издание "blitz.bg" в периода от м.11.2017г до м.12.2018г. за сумата над 4 000лв до 26 000лв.

В касационната жалба се навеждат доводи за неправилно приложение на материалния закон относно отговорността за клеветата на втори по ред издател, като цитирането на източника служи като основание за изключване отговорността на втория издател, който уронва по този начин също честта и достойнството на засегнатите лица и не може да се приеме, че е добросъвестен. Счита, че препубликуването служи за заобикаляне на закона. Нарушение на процесуалните правила се твърди поради несъобразяване от въззивният съд, че в препубликуваните материали има и обидни квалификации за ищеца и, че те са употребени неколkokратно. Твърди се и определяне на твърде малко обезщетение.

В изложението по чл. 284, ал.3 т.1 ГПК са наведени основанията по чл. 280, ал.1, т.1- т.3 ГПК по следните въпроси:

1.Налице ли е необорима презумпция, че втория издател не отговаря за истиността на твърдени факти, когато се е позовал на публикувана по-рано статия от друг издател или въпросът дали допълнително се е доверил на добросъвестността на първия издател подлежи на установяване във всеки конкретен случай. Твърди се противоречие с Решение на ЕСПЧ по делото П. срещу Румъния и Фон Хановер срещу Германия № 2, които разглеждат въпроса за баланса между правата по чл. 10 и по чл. 8 ЕКПЧОС без да се създават презумпции в полза на нито едно от двете права. По този въпрос, касаторът се позовава и на Решение № 8/15.11.2019 г. по к.д. № 4/2019 г. на Конституционния съд на Република България.

На основание чл. 280, ал.1 т.3 ГПК се иска допускане до касация по въпроса: Налице ли е „публикувана по рано статия“, когато статията, на която се позовава вторият издател е от същия ден? Искането да допускане до касация по това

основание се свързва с приеманото в съдебната практика /решение № 253/2014 г. по гр. д. № 1251/2012 г и III гр.о. и решение № 19/15.03.2022 г. по гр.д.№ 4040 / 2021 г. на ВКС, I гр.о. Счита, че публикуването в близък интервал от време е публикуване по същото време и следва да се прилага солидарна отговорност.

Третия въпрос е: Следва ли при определяне на справедливия размер на обезщетението да се извърши изискващата се според ПП-4-68 и решение № 19/15.03.2022 г. по гр.д.№ 4040 / 2021 г. на ВКС, I гр.о. „преценка на всички конкретни обективно съществуващи обстоятелства, които следва да се съобразят от съда, с оглед на особеностите на всеки конкретен случай. При определяне размера на обезщетението за неимуществени вреди, причинени от обидни и клеветнически изявления, съдът следва да съобрази вида, характера и интензитета на вредите, социално-икономическите условия и стандарта на живот в страната, както и общественото, социално и професионално положение на пострадалия“? Касаторът счита, че решението е постановено в противоречие със съдебната практика, тъй като размера на присъденото обезщетение е значително занижен в сравнение с други подобни случаи.

Ответникът по касация Информационна агенция „Блиц“ ЕООД оспорва касационната жалба и допускането до касационно обжалване, тъй като решенията на ЕСПЧ и на Конституционния съд са неотнормирани към настоящия спор, а цитираните пасажии са извадени от контекста. По вторият въпрос счита, че решението на въззивната инстанция е съобразено със съдебната практика, а е неприложима към настоящия казус практиката, според която автори са създали едновременно статии, защото се касае за препечатка на публикувани статии с посочване от къде са препубликувани. Оспорва се допускането до касация и по последния въпрос, тъй като по настоящия спор за две статии, за които не е установено препубликуване е определено обезщетение в размер на 4 000 лв., а по цитираното от касатора Решение № 94/16.08.2022 г. по гр.д.№ 924/2021 г. на IV гр.о., за 118 статии, публикувани в периода 2017-2019 г. е определено обезщетение в размер на 15 000 лв.

Касационната жалба е постъпила в срок, изхожда от процесуално легитимирана страна, против въззивно решение, което подлежи на обжалване е, поради което съдът я преценява като допустима.

Върховният касационен съд, състав на първо гражданско отделение, като прецени наведеното основание за допускане до разглеждане на касационната жалба и доказателствата по делото, намира следното:

По делото е установено следното:

Касаторът е предявил иск по чл. 49 ЗЗД, по който твърди, че в периода от 21.11.2017г до м.12.2018г в интернет изданието на ответника Информационна агенция Блиц ЕООД, "blitz.bg" са публикувани тринадесет обидни и клеветнически статии, написани недобросъвестно, насочени против него, накърняващи честта и достойнството му, публикуваните факти не отговарят на истината и са позорящи твърдения. Счита, че не е известна, публична фигура, която да следва да търпи по-голям интерес и критика към личността си. Претендира заплащане на обезщетение за претърпените от публикациите неимуществени вреди в размер на 26 000 лв, като уточнява, че претендира по 2 000 лв обезщетение за публикация.

Ответникът възразява, че не е възлагано от него написването на процесните статии и авторите им не е свързано с агенцията, а статиите са препечатани от други медии.

Установено е, че на сайта на ИА Блиц ЕООД, "blitz.bg" са публикувани процесните 13 статии, от които единадесет са препубликувани от друг сайт, както следва:

На 21.11.2017 г. в blitz.bg е публикувана статия със заглавие „Променят конституцията заради далаверите при приватизацията, под ножа попадат Б. Б. и Н. Б.“. Статията се позовава на публикация на troyanpress.com. От представените разпечатки от сайта troyanpress.com се установява, че същата статия е публикувана на сайта на 21.11.2017 г.

На 08.02.2018 г. в blitz.bg е публикувана статия със заглавие „При засилени мерки за сигурност чакат шурей на скандалния приватизатор Б.“, в която се твърди, че ищецът е затвърдил „прозвището си на грабител на държавата“, че бил укривал издирвано от правосъдието лице, като е употребен и изразът „шмекера Б.“. От представеното копие от статията се установява, че статията се позовава на публикация на Троян прес. От представените разпечатки от сайта Troyanpress.com се установява, че същата статия като съдържание, но с различно заглавие, е публикувана на сайта на 08.02.2018 г.

На 17.02.2018 г. в blitz.bg е публикувана статия със заглавие „Скандалният приватизатор Б. забърсал и леярна!“, в която пише, че по време на събрания на фонда „за приватизация и грабеж“ „С. Н.“ ищецът ходил „с черни затъмнени коли, с охрана и въоръжен с автомати“, както и че през 2011г бил убедил определено лице да отиде при него „в наскоро задигнатото общинско предприятие „Балканска звезда“. От представеното копие от статията се установява, че статията се позовава на сайта Троян прес и от представените разпечатки от Интернет е видно, че има следи за такава статия в Троян инфо от посочената дата. На 18.02.2018 г. в blitz.bg е публикувана статия със заглавие „Медия гърми: скандалният приватизатор Б. утре да върне задигнатите от шурей си 21 млн. лева!“. В статията, ищецът е наречен приватизатор от ДС и доносник и е изложено твърдението, че цех на ищца и съпругата му е закупен с крадени пари от Алфабанк. От представеното копие от статията се установява в нея има позоваване на сайта Т. прес. От представените разпечатки от сайта Troyan Press.com се установява, че същата статия е публикувана на сайта на 18.02.2018г, но с друго заглавие. На 22.02.2018 г в blitz.bg е публикувана статия със заглавие „Беглецът от Темида Н. Б. се укрива от затвора!“. Част от съдържанието ѝ е, че при Н. Б., съпругата му и ищца „схемата на кражби, измами и далавери е постоянна величина“ и че Б. и ищецът „използват натрупания опит като доносници“. От представеното копие от статията се установява, че статията се позовава на troyanpress.com. и видно от представените разпечатки от сайта troyanpress.com, същата статия е публикувана на сайта на 22.02.2018 г.

На 11.03.2018 г. в blitz.bg е публикувана статия със заглавие „Взривяваши разкрития! Скандалният приватизатор Б. Б. забърсал леярната Д. Д. в Х., днес лъже, че е Елпром!“. В статията има твърдения, че леярната е заграбена от ищца чрез схемата му за грабежи и измами облечена в името приватизационен фонд, че мутренските времена, към които принадлежи ищецът не са си тръгнали, наречен е селски бек, твърди се, че мами народа и е забърсал 21 млн от Алфабанк, наречен е криминален приватизатор и ченге от държавна сигурност. От представеното копие от статията се установява, че тя се позовава на troyanpress.com. От представените разпечатки от сайта Troyan Press.com се установява, че същата статия е публикувана на сайта на 11.03.2018г с различно заглавие, като ищецът не е наречен скандален приватизатор, а „обирджия“. На 16.03.2018 г. в blitz.bg е публикувана статия със заглавие „Огнен ад! Б. Б. наднича зад палежа на кантората на синдика Р. М.“. Според статията ищецът е бил лице „свързвано с тъмната страна на прехода и мутренската му принадлежност“ и се излага невярното твърдение, че г-н Б. бил „доносник на Държавна сигурност“, и е наречен „скандалния грабител Б.“. Отново е спомената измамата на църквата, на българския народ, обира на века на

Алфабанк, че Б. е заплашвал синдика. От представеното копие от статията се установява, че тя се позовава на съобщение на trojanpress.com. От представените разпечатки от сайта trojanpress.com се установява, че същата статия е публикувана на сайта на 16.03.2018г. На 27.10.2018 г. в е публикувана статия със заглавие: „Медиите гръмнаха! Приватизаторът Б. Б.-Малкият Н. Б. с ново „кърваво клане”, преди месец забърсал 14 000 000 лв.” В статията ищецът е наречен „грабител на народа” и е изложено позорящото и невярно твърдение, че бил „познат като мутра от 90-те години на миналия век и момче за „мокри” поръчки на Държавна сигурност”. От представеното копие от статията се установява, че тя се позовава на trojanpress.com. Видно от представените разпечатки от сайта trojanpress.com се установява, че същата статия е публикувана на сайта на 27.10.2018 г.

На 11.11.2018 г. в blitz.bg е публикувана статия със заглавие „Н. Б. продължава да граби милиарди за себе си, а за народа нищо. Другият приватизатор Б. Б. е още по-нагъл.” Б. е наречен мошеник и приватизатор по линията на ДС. От представеното копие от статията се установява, че статията се позовава на trojanpress.com. Видно от представените разпечатки от сайта trojanpress.com, същата статия е публикувана на сайта на 11.11.2018 г.

На 17.11.2018 г. в blitz.bg е публикувана статия със заглавие „Скандалният приватизатор Б. Б. заграбил винарната на Химатех - „Новоселска Гъмза” АД, а негов адвокат е Р. К.”. Посочено е, че Б. е измамил църквата и е активен доносник на ДС. От представеното копие от статията се установява, че статията се позовава на сайта Троян прес. Видно от представените разпечатки от сайта trojanpress.com, същата статия е публикувана на сайта на 17.11.2018г с различно заглавие. На 06.01.2019 г. в blitz.bg е публикувана статия със заглавие „Жажда за власт! Н. Б. винаги е унижавал малкия Б. Б.-Б. Б.. Войната на приватизаторите от ДС!”. В нея е посочено, че обирът на Алфабанк от П. М. е свързан с ищеца, че ищецът е криминално проявен, че е измамник. От представеното копие от статията се установява, че се позовава на trojanpress.com. От представените разпечатки от сайта trojanpress.com се установява, че същата статия е публикувана на сайта на 06.01.2019 г.

На 18.03.2018 г. в blitz.bg е публикувана статия със заглавие „Съдът бесен от номерата на Н. Б.!” в която пише: „Припомняме, че той /Н. Б./ и другият скандален приватизатор Б. Б. са хората, на които дължим днешната тежка икономическа обстановка в България”, както и че те двамата били „получили даром цялата българска икономика”. Статията призовава за наказателно преследване срещу ищеца. Установено е, че липсват данни за съществуване на посочения първоинзточник trojanpress.com., на който blitz.bg се позовава.

На 21.12.2018 г. в blitz.bg е публикувана статия със заглавие „Скандалният приватизатор Б. Б. се хвърли на амбразурата да защитава Б.”. Посочено е, че двамата са спретнали грабежа на века и схемите им за източване на фондове за масова приватизация лъснали. От представеното копие на статията се установява, че същата има процесното съдържание. Не е посочено тази статия да е препубликувана от друг сайт.

За двете статии, публикувани на 18.03.2018 г. и на 21.12.2018 г. съдът е приел, че ответникът носи отговорност за нанесени на ищеца обиди, оценъчни твърдения с квалификации, включително и „скандален приватизатор“.

За останалите публикации, съдът е приел, че съдържат в себе си позоваване на други публикации в средства за масова информация и е установено съществуването на такива публикации, като е съобразил, че ответникът е редактирал някои от съдържашите се в тях обидни квалификации за ищеца. Затова е приел, че за публикуваните в тези статии клевети, ответник не следва да носи

отговорност. Посочил е, че такава се носи, ако в препубликуваните статии се съдържат обиди към ищеца. Обидата „скандален приватизатор“ е посочена и в статиите, за които е присъдено обезщетение. За употребеното в статията от 08.02.2018г. определение за ищецът „шмекер“, съда е приел, че не е обида, а следва да се квалифицира като оценка, макар и дадена чрез невъзпитан израз. Използваните изрази грабител на държавата, на народа, забърсал леярна, извършил грабеж, задигнал милиони, участвал в далавери, доносник на ДС са приети като твърдения за факти, които са конкретни, позорни и накърняващи репутацията на ищеца, но тъй като са клеветнически твърдения, ответникът, който ги е възпроизвел като част от препубликувана статия, не носи отговорност. Твърдението за мутренско минало на ищеца е прието за обидно и уронващо личното достойнство на ищеца/ и за публикуването на това твърдение е ангажирана отговорността на ответника.

При определяне на размера, съдът е съобразил претърпените доказани вреди - ищецът е бил изненадан, шокиран от мащаба на предприетата против него кампания, наложило му се да обяснява на служители и съконтрахенти, че публикуването не е истина, че не е имал спокойствието да ръководи бизнеса си, че е променил начина си на живот - спрял е да спортува, ограничил е контактите си, имал смущения на съня. За определяне на размера на обезщетението за репарирание на тези неимуществени вреди, като правно релевантни обстоятелства са преценени: въздействието на противоправния акт на издателя върху здравето на ищеца, субективните му негативни преживявания, отражението на противоправния акт върху социалната сфера на общуване и работа, контактите и взаимоотношенията на ищеца със семейството и приятелите му, видът на противоправния акт – че съдържа обиди, тежестта им и общоприетите норми за етика и морал. При съобразяване на тези критерии е определено обезщетение в размер на 4 000 лв.

По първия въпрос, съдът не е приел, че е налице необорима презумпция, че втория издател не отговаря за истинността на твърдени факти, когато се е позовал на публикувана по-рано статия от друг издател. Позовал се е на практиката на ВКС /решение № 253/2014 г. по гр. д. № 1251/2012 г III ГО, решение № 19/2022 по гр.д. № 4040/2021г на I ГО на ВКС/, където се разграничава отговорността на първоначалния издател от отговорността на издателя, който е препечатал по-ранна публикация от друга медия. Съгласно установената практика когато съдържанието на публикацията съдържа фактически твърдения, които се квалифицират като клевета и публикацията е първа по ред, издателят носи отговорност, защото е следвало да провери достоверността на информацията съобразно правилата на добрата журналистическа практика. Когато в статия, в която авторът или издателят изрично се е позовал на публикувана по-рано статия, вторият издател не носи отговорност не поради установена необорима презумпция, а поради това, че се е доверил на добросъвестността на първия относно фактическите твърдения. Ако те са неверни, отговорност за причинените вреди носи автора на първата статия. Когато липсва такова позоваване на предходна публикация се прилагат общите правила за отговорност при деликт - авторът поднася информацията от свое име и поради това носи отговорност, защото е следвало сам да провери достоверността ѝ преди публикуването, съобразно правилата на добрата журналистическа практика. Тъй като разпространението на обиди е противоправно не се налага проверка, при препубликуване на статия, съдържаща обиди. Препубликуващият носи отговорност за обидите в препубликуваната статия. Въззивната инстанция е съобразила предпоставките за деликтната отговорност и тази съдебна практика Въпросът дали във всеки конкретен случай допълнително подлежи на установяване дали този който е препубликувал статия се е доверил на добросъвестността на

първия издател, не е правен. Добросъвестността на първия издател при публикуване на статия следва от изискването авторът, който поднася информацията от свое име да провери достоверността ѝ преди публикуването, съобразно правилата на добрата журналистическа практика и поради това той носи отговорност. Противното би означавало информацията от всяка публикация да се приема за невярна до доказване на противното и би засегнало правото на обществото да бъде информирано.

Следва да се отбележи, че на основание чл. 280, ал.1, т.2 ГПК противоречие с решение на ЕСПЧ не е основание за допускане до касационно обжалване. Такова основание е само противоречие с решение на Съда на Европейския съюз.

Въпреки това, съдът не констатира противоречие между въззивното решение и Решение на ЕСПЧ по делото П. срещу Румъния и Фон Хановер срещу Германия № 2, които разглеждат въпроса за баланса между правата по чл. 10 и по чл. 8 ЕКПЧОС и елементите, при които се отчита този баланс. ЕСПЧ е посочил, че при преценка на баланса следва да се преценяват допринасят ли публикациите за дебат в обществен интерес, колко е известно засегнатото от публикациите лице, предишното поведение на засегнатото лице, като това, че е съдействало на средствата за масова информация не може да го лиши от закрила, съдържанието, формата и последиците от публикуването и обстоятелствата, при които е осъществена намесата в личния живот. Решенията на ЕСПЧ не коментират въпроса за препубликуването и отговорността на издателя, който е препубликувал материал. Въззивният съд е обсъдил въпроса за баланса между тези две права. В случая обаче публикациите се отнасят за факти, касаещи участие на ищеца в приватизацията, решения и поведение при управление на търговски дружества, участие на ищеца в обществения живот и връзката му с други публични личности. Тези въпроси не касаят само личния живот на ищеца, а са и от обществен интерес. Управлението на бизнеса му сочи на известност в обществото или поне на широк кръг лица, а последиците от публикациите – доказаните неимуществени вреди като вид и обем са съобразени при определяне размера на обезщетението.

Твърди се и противоречие по първия въпрос с Решение № 8/15.11.2019 г. по к.д. № 4/2019 г. на Конституционния съд на Република България. Това решение се отнася до необходимостта на баланс между свободата на словото и правото на защита на личните данни. Предмет на настоящият спор не е било правото на защита на лични данни на ищеца и съдът не се е произнасял по това дали с публикациите е накърнено това право на ищеца, респективно не е разглеждал това съотношение. Поради това, че въпросите, разгледани в това решение на КС са различни от въпросите, разгледани в мотивите на обжалваното решение, не е налице противоречие между тях.

По изложените съображения не е налице наведеното основание по чл. 280, ал.1 т.2 ГПК и по него се допуска касационно обжалване.

На основание чл. 280, ал.1 т.3 ГПК се иска допускане до касация по въпроса: Налице ли е „публикувана по рано статия“, когато статията, на която се позовава вторият издател е от същия ден? Искането да допускане до касация по това основание се свързва с приеманото в съдебната практика /решение № 253/2014 г. по гр. д. № 1251/2012 г и III гр.о. и решение № 19/15.03.2022 г. по гр.д.№ 4040 / 2021 г. на ВКС, I гр.о., че публикуването в близък интервал от време е публикуване по същото време и следва да се прилага солидарна отговорност.

В случая не се касае за публикуване от различни автори на статии в близък интервал от време, а за препубликуване на статия от един сайт в друг в повечето случаи същия ден. Интервалът от време между първоначалното публикуване и препубликуването не може да бъде правен критерий. В общия случай се касае за

възпроизвеждане на цитирана от друг издател или информационна агенция информация, за която съществено е да е актуална, а това изисква бързина. Затова не могат да се поставят правни критерии за време на изказа „публикувана по рано статия“, поради което по този въпрос не е налице наведеното основание по чл. 280, ал.1, т.3 ГПК.

Въпросът за критериите при определяне на обезщетението по чл. 52 ЗЗД не е разрешен от съда в противоречие със съдебната практика. Съдът е съобразил общите критерии посочени в ПП-4-68. Преценил е и конкретните обстоятелства – вида, характера и интензитета на доказаните вреди за ищеца, както изисква цитираното решение № 19/15.03.2022 г. по гр.д.№ 4040 / 2021 г. на ВКС, I гр.о. Тезата на ищеца, че размера на вредите е занижен се опровергава от цитираната от него съдебна практика – за 118 публикации в периода 2017-2019 г. са му присъдени 15 000 лв. По настоящото дело като е изключена отговорността на ответника за клеветнически твърдения за факти в препубликуваните единадесет статии, за останалите две статии и за посочените обидни изрази му е присъдено обезщетение в размер на 4 000 лв.

В обобщение не са налице наведените основания по чл. 280, ал.1, т.1, т.2 и т.3 ГПК, поради което не се допуска касационно обжалване.

На основание чл. 78, ал.3 ГПК, на ответника по касация следва да се присъдят претендираните от него деловодни разноски за настояща инстанция в доказаният с договора за правна помощ размер 800 лв.

Водим от горното, Върховния касационен съд, състав на първо гражданско отделение

О П Р Е Д Е Л И:

НЕ ДОПУСКА касационно обжалване на въззивно решение № 1148 от 18.08.2022г. по гр.д.№ 1399/2022г. на Софийски апелативен съд в обжалваната част от Б. Т. Б., с която частично е отменено решение № 260532 от 11.02.2022г, постановено по гр.д. № 7963/2019г на Софийския градски съд и вместо това е отхвърлен иска, предявен на осн. чл.49 от ЗЗД от Б. Т. Б. против Информационна агенция Блиц ЕООД с ЕИК 204080210 за заплащане на обезщетение за претърпени неимуществени вреди от публикации в интернет издание "blitz.bg" в периода от м.11.2017г до м.12.2018г. за разликата над сумата над 4 000 лв до 26 000 лв.

Осъжда Б. Т. Б. ЕГН-[ЕГН] да заплати на Информационна агенция Блиц ЕООД с ЕИК 204080210 деловодни разноски за касационна инстанция в размер на 800 лв.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: